

УДК 332.122.6:336.22

М. В. Сідненко,

*старший викладач кафедри міжнародних економічних відносин та економічної теорії,
Кременчуцький інститут ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля, м. Кременчук*

М. І. Попович,

*асистент, викладач кафедри міжнародних економічних відносин та економічної теорії,
Кременчуцький інститут ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля, м. Кременчук*

МІЖНАРОДНИЙ ОФШОРНИЙ БІЗНЕС: ПРИНЦИПИ ВЕДЕННЯ ТА СВІТОВИЙ ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

M. Sidnenko,

*senior lecturer of the department of international economic relations and economic theory of
Kremenchuk Institute of Higher Educational Establishment Alfred Nobel University, Kremenchuk*

M. Popovych,

*educational assistant of the department of international economic relations and economic theory of
Kremenchuk Institute of Higher Educational Establishment Alfred Nobel University, Kremenchuk*

THE INTERNATIONAL OFSHORE BUSINESS: PRINCIPLES OF CONDUCTION AND WORLD EXPERIENCE FOR UKRAINE

*Метою даного дослідження є оцінка світового досвіду міжнародного офшорного бізнесу та
можливості застосування принципів його ведення в Україні.*

*Вирішення поставлених у статті завдань здійснено за допомогою таких загальнонаукових і
спеціальних методів дослідження: аналізу та синтезу, узагальнення та систематизації,
порівняння, наукової абстракції.*

*Стаття присвячена дослідженню ефективності функціонування міжнародного офшорного
бізнесу у світі та основних напрямів його розвитку в Україні. Розглянуто підходи до
визначення, класифікації та особливості офшорних компаній. Проаналізовано позитивні та
негативні аспекти розвитку міжнародного офшорного бізнесу як для країни, так і для
індивідуального підприємця. Досліджено сучасний стан та перспективи функціонування
офшорів як на світовому рівні, так і в Україні.*

*У статті обґрунтовано необхідність створення передумов для становлення офшорного
бізнесу як складової економіки України.*

*Перспектива подальших досліджень у цьому напрямі повинна спрямовуватись на
можливості створення в Україні ефективного механізму функціонування офшорного
бізнесу.*

*The aim of the study lies in estimation of the international offshore business experience and
possibility to implement the principles of its conduction in Ukraine.*

*The tasks defined in the article were performed with the help of such general scientific and special
methods of investigation: analysis and synthesis, generalization and systematization, comparison,
scientific abstraction.*

*The article is devoted to studying the efficiency of international offshore business functioning in the
world and the main directions of its development in Ukraine. The approaches to definition,*

classifications and peculiarities of offshore companies were studied. Positive and negative aspects of international offshore business development both for the state and for the individual entrepreneur were analyzed. The current state and offshore functioning perspectives at the international level as well as in Ukraine were investigated.

The article justifies the necessity to create preconditions for offshore business incipience as a part of the economy of Ukraine.

The perspectives of further research in this direction should be aimed at possibilities to create in Ukraine the effective mechanism of offshore business functioning.

Ключові слова: офшорний бізнес, офшорна зона, офшорна юрисдикція, глобалізація світової економіки.

Keywords: offshore business, offshore zone, offshore jurisdiction, globalization of the world economy.

Постановка проблеми. В останні роки істотно зросла мобільність капіталів, і розширення міжнародних фінансових ринків призвело до появи можливостей масового перерозподілу фінансових потоків і підприємницьких ресурсів не тільки між окремими країнами, а й групами країн. Міжнародна міграція капіталу вже давно стала звичайним явищем, що відображає процеси інтернаціоналізації і глобалізації світової економіки. Однією з особливостей глобалізації є стрімкий розвиток офшорних зон. За різними оцінками, більше 25% світового капіталу і до 60% фінансових потоків в світі проходять саме через офшорні зони.

Тенденція розвитку світового бізнесу за останні кілька років дозволяє багатьом вітчизняним підприємствам рухатися далі – на світовий ринок. Дана тенденція дозволяє розширювати і глобалізувати офшорний сектор. Велика кількість сучасних і розвинених країн використовують для своєї роботи офшори. Україна, як країна, що розвивається, також користується такими методами роботи. Створені в офшорних зонах банки, зовнішньоторговельні, страхові та інвестиційні компанії стали складовою частиною світової економіки.

Актуальність даної теми обґрунтовується також тим, що офшорний бізнес безпосередньо впливає на процеси економічного розвитку України, так як використання офшорних компаній в міжнародній інвестиційній та зовнішньоторговельній діяльності досить поширене серед українських підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В економічній літературі питанням функціонування офшорних зон присвячено досить велику кількість робіт та досліджень. Однак вони в більшості випадків створені фахівцями-практиками і не носять науково-теоретичного характеру.

Серед науковців, які займалися дослідженням сутності міжнародного офшорного бізнесу, принципів його ведення та тенденцій розвитку, можна відмітити таких, як М. Кассард [1], Д. Коссе [2], О.В. Шереметинська [3], Н. МакКан [4], А. Пешко [5], О.О. Бондаренко [6]; Ю.О. Волкова [7]; Н.В. Ворнавський [8], М.І. Карлін [9] та інших.

Постановка завдання. Метою даного дослідження є оцінка світового досвіду міжнародного офшорного бізнесу та можливості застосування принципів його ведення в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Міжнародний офшорний бізнес заснований на принципі отримання максимальних податкових пільг та приховуванні джерела фінансів, які перетинають кордони. Переваги ведення офшорного бізнесу в країнах, де можлива реєстрація компаній офшорного типу, такі:

1. Мінімальні вимоги до звітності.
2. Відсутні реєстри акціонерів і директорів.
3. Високий ступінь конфіденційності.
4. Вимога лише зі сплати фіксованого реєстраційного збору.

Офшорною вважається будь-яка компанія, яка зареєстрована в країні, чие законодавство, в разі відсутності ведення комерційної діяльності в ній, звільняє її від податків. Офшорна компанія має свій особливий статус, який і забезпечує компанії найбільше зниження податкових відрахувань. Такий статус дається певним державам, як правило, бідним на природні ресурси. Таким чином вишукуються додаткові джерела доходу. За рахунок залучення коштів від іноземних компаній створюються нові робочі місця в банківській сфері, поліпшується інфраструктура.

Створюючи офшорні компанії, їх власники отримують низку переваг, які дадуть можливість:

1. Розширити свій бізнес за рахунок освоєння нових ринків;
2. Заощадити фінанси за рахунок сплати податків в меншому обсязі;
3. Спростити звітність (податкову, фінансову);
4. Мінімізувати по відношенню до себе валютний контроль;
5. Впровадити корпоративне планування.

Реєстрація такої компанії в офшорі значно спрощена. Управління здійснюється анонімно при дотриманні по відношенню до компанії повної конфіденційності.

Існують наступні види офшорних компаній:

- міжнародна ділова компанія (International Business Company, IBC);
- звільнена компанія (Exempted Company);
- умовно-пільгова компанія, або компанія зі спеціальним статусом (Qualified Company);
- нерезидентна компанія (Non Resident Company).

Єдиного переліку офшорних зон не існує, існують класифікації офшорів за різними ознаками:

1. За географічною ознакою.
2. За спеціалізацією.
3. За типом правової системи.
4. За ступенем дотримання міжнародних правових норм.
5. За вартістю послуг, що надаються.

В усьому світі господарюючі суб'єкти різних країн використовують офшори. Україна в цьому плані - не виняток.

З точки зору міжнародного правового статусу офшори можуть бути охарактеризовані наступним чином [9]:

1) незалежні держави (Ірландія, Кіпр, Мальта, Люксембург, Багамські острови, Самоа, Панама, Вануату, Сінгапур);

2) держави, асоційовані з більш великими державами (Монако з Францією, острови Кука і Ніуе - з Новою Зеландією, Ліхтенштейн зі Швейцарією);

3) території у складі держав або які знаходяться в підпорядкуванні (володінні), але з широкими правами в сфері місцевого самоврядування (Гібралтар, Ангілья, Гернсі, Мен, Бермудські острови, БВО, Кайманові острови, Монтсеррат, Терці і Кайкос (Великобританія); Антильські острови, Аруба (Нідерланди), Реюньйон, Гваделупа, Гвіана, Мартініка (Франція), Гонконг (Китай), Мадейра (Португалія), Лабуан (Малайзія);

4) суб'єкти федеративних держав (штати Вайомінг, Делавер, Флорида (США), кантони Цуг, Фрібург (Швейцарська Конфедерація).

У таблиці 1 представлені особливості офшорних зон та принципи ведення в них бізнесу за класифікаційними ознаками.

Таблиця 1.
Особливості офшорних зон за класифікаційними ознаками

Група	Характеристика та принципи ведення бізнесу
Офшори першої групи: Багами, Панама, BVI - Британські Віргінські острови	Реєстрація офшорів в даних зонах є чудовою можливістю зберегти свої кошти від зайвої сплати податків, а також мінімізувати суми податків і зборів при операціях на валютних і фондових ринках. У вартість створення входить, як правило, мінімальний сервіс, який необхідний для підтримки секретарських бюро, які, власне і займаються паперовими справами. Відкриваються офшори досить швидко, в середньому термін близько двох тижнів. Висока анонімність дозволяє домогтися відмінних результатів в плані скритності, але це негативно відбивається на довірі партнерів. Як було зазначено раніше, солідні організації не дуже налаштовані мати справи з подібними структурами.
Офшори другої групи: Сейшели, Ірландія, Гібралтар	Надає своїм власникам набагато більше можливостей в плані ведення справ з солідними клієнтами, так як підтверджує більший рівень лояльності. Незалежно від того, потрібна чи ні здача звітності в конкретній країні офшорної зони (друга зона містить як країни з обов'язковою звітністю організацій, так і без такої) відомості про підприємців і фірми підлягають реєстрації. Офшорні зони другої групи користуються підвищеною довірою, тому допускають наявність достовірної інформації про керівний склад компанії (не тільки номінальний сервіс у вигляді секретарського бюро, як в офшорних зонах першої групи).
Офшори третьої групи: Кіпр, США, Англія	По суті, ці території тільки називаються офшорами. США, наприклад, надає можливість нерезидентам країни не платити федеральні податки з діяльності, не пов'язаної з операціями всередині країни, при порушенні ж статус «офшору» втрачається. Англія дає можливість побудови офшорного ланцюга. Популярна наступна схема відкриття фірми в Великобританії (оподаткування досить високе, але при невеликому прибутку воно або нижче номінального на 30%, або прагне до 0 в організації з прибутком до 10 000 GBP): відкривається офіс в Англії, а філія, через яку ведуться операції - на Кіпрі. Кіпр є вельми привабливим місцем для відкриття офшору, через відсутність двостороннього оподаткування компаній.

За оцінками, офшори найбільшою мірою використовуються в таких галузях, як нерухомість (79,5% всіх підприємств галузі), інвестиції і фінанси (61%), банківський сектор (57%), підприємства паливно-енергетичного комплексу (49%), підприємства сфери телекомунікаційних послуг (44%) і роздрібної торгівлі (43%) [10].

З мікроекономічної точки зору, офшорний бізнес для індивідуального підприємця сприяє оптимальному податковому плануванню, відкриває доступ до міжнародних ринків цінних паперів, валют і

фінансів, а також дозволяє розміщувати свої офіси в будь-якій точці світу. Іншими словами, офшори вибудовують канали виходу на світові ринки.

З точки зору індивідуального підприємця, який веде свою діяльність незаконно і оперує нелегальним капіталом, офшорні зони сприяють розширенню його бізнесу. Ухилення від податків, корупційні угоди, легалізація прибутку від злочинної діяльності, а також побудова цілої офіційної системи ведення злочинного бізнесу зі збереженням конфіденційності - всі ці можливості дають офшори. В такому випадку гостро постає питання про те, як відрізнити першу групу приватних компаній від другої і направити санкції проти злочинного світу, дозволивши розвиватися легальному приватному бізнесу.

В Україні розвиток нормативної бази в регулюванні офшорного бізнесу займає особливе місце, оскільки саме офшорні юрисдикції виступають основними суб'єктами інвестування в економіку країни. Реформи в сфері економіки, які проводяться в останні роки в Україні, дали можливість виходити на світову арену компаніям з різними формами власності, що, в свою чергу, спричинило підвищення ефективності роботи самих компаній, але створило деякі проблеми державі. Це виражається, в першу чергу, в зменшенні податків в казну держави.

Для України важливо те, що офшорні компанії дозволяють отримати доступ до дешевих кредитів, уникнути рейдерських захоплень, корупційно-адміністративних дій з боку чиновників, недосконалість української судової системи і захистити право власності. Україна співпрацює з великою кількістю офшорних зон, в тому числі з Британськими залежними територіями, Бахрейном, Андоррою, Монако, Багамськими Островами, Каймановими Островами, Пуерто-Ріко, Ліберією, Самоа та багатьма іншими. Проте, існуючі офшорні зони зараз знаходяться у досить скрутному становищі, так як держави, не маючи важелів впливу на них, користуються політичним тиском, мотивуючи його побоюваннями закритості банківської інформації і «відмивання» грошей, отриманих незаконними шляхами.

Україна належить до десяти країн із найскладнішими податковими системами. Податкове навантаження на економіку в Україні залишилося на рівні 44%, тоді як у країнах Центральної та Східної Європи, які входять до ЄС, — 30%. Тому офшорна зона – це один із способів полегшити ведення бізнесу та легально зменшити податкове навантаження для резидентів, а також створити привабливий клімат для інвесторів. Україна як держава, яка ще не приєдналась до ЄС, може зайняти нішу офшорної зони з вкрай вигідним географічним положенням та широкими зв'язками з азійськими ринками, які активно розвиваються.

Україна має ресурси, розвинуту інфраструктуру, трудовий потенціал тощо. Тому створення сприятливих умов для ведення бізнесу дасть можливість звернути на себе увагу інвесторів, відповідно, наблизить країну до капіталу та дозволить у майбутньому стати потужним центром розподілення світових фінансових потоків. За рахунок інвестиційних коштів буде поповнюватися державний бюджет, банківська система отримає достатню кількість іноземної виручки, покращиться геополітичний імідж України, в цілому буде забезпечено розвиток регіону (безпосередньо офшорної зони) та, відповідно, і всієї країни.

Основною мотивацією є те що, роблячи великий крок назустріч іноземному бізнесу, держава може покращити власний інвестиційний клімат, підкреслюючи демократичні традиції ратифікацією міжнародних актів. З іншої точки зору, беручи досить серйозну відповідальність на себе, починаючи важкий та довготривалий процес створення працюючої офшорної зони, держава буде продовжувати реформувати податкову систему, акцентуючи увагу на податковому адмініструванні.

Сьогодні в Україні ще не сформована нормативно-правова база створення, функціонування та юридичного оформлення офшорних зон. Така відсутність законодавчої регламентації та правова невизначеність офшорної діяльності не дозволяють говорити про створення в Україні ефективного механізму функціонування офшорного бізнесу.

Висновки. Аналіз світової практики ведення міжнародного офшорного бізнесу показує, що більший економічний ефект досягається при налагодженому співробітництві економічно розвинутої країни й офшорної юрисдикції. Обсяги офшорних операцій невинно зростають, що свідчить, безумовно, про тенденції розвитку офшорного бізнесу в усьому світі.

У разі залучення бізнесу до свого офшору Україна отримає ріст власних податкових надходжень, нові робочі місця, активізацію банківської та аудиторської сфер, реальний поштовх до модернізації міжнародних угод про співпрацю та унікальний рівень доступу до світового науково-технічного обміну і досвіду для власних підприємств. Співпраця із світовими офшорними зонами є виключно важливою рисою інтеграції у світовий економічний простір, а створення власної офшорної зони – це величезний крок не тільки назустріч фінансовій глобалізації, а й основа модернізації усього спектру складових економічного розвитку України.

Література.

1. Cassard M. The Role of Offshore Centers in International Financial Intermediation / M. Cassard // IMF Working paper. – 1994. – № 107. – pp. 22-32.
2. Коссе Д.Д. Місце правового режиму оподаткування офшорної території у сфері регулювання економічних відносин / Д.Д. Коссе // Часопис Київського університету права. – 2008. – № 1. – С. 86-89.
3. Шереметинська О.В. Вплив офшорних зон на економіку України / О.В. Шереметинська // Економічний простір. – 2016. – № 105. – С. 58-66.
4. McCann H. Offshore Finance/ H. McCann. – Cambridge: Cambridge University Press, 2006. – pp. 8-18.
5. Пешко А.В. Офшорний бізнес як складова світової економіки / А.В. Пешко // Економіка та

підприємництво – 2016. – № 3. – С. 233–236.

6. Бондаренко О.О. Значення компетентності персоналу у процесі впровадження системи менеджменту якості / О.О. Бондаренко // Економіка та держава. – 2009. – № 4 – С. 70-72.

7. Волкова Ю.А. Розвиток офшорних центрів у системі міжнародного бізнесу / Ю.А. Волова // Формування ринкових відносин в Україні. – 2010. – № 1. – С. 43-48.

8. Ворнавський Н.В. Характерні риси офшорних зон / Н.В. Ворнавський // Економіка і бізнес. – 2009. – № 4 – С. 43-45.

9. Карлін М.І. Фінансові офшори: навч. посіб. для студ. ВНЗ III–IV рівнів акредитації / М.І. Карлін, О.В. Борисюк. – Луцьк: Вежа-Друк, 2016. – 240 с.

10. Какие отрасли больше всего используют офшоры [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vestifinance.ru/infographics/2984>.

References.

1. Cassard M. The Role of Offshore Centers in International Financial Intermediation / M. Cassard // IMF Working paper. – 1994. – № 107. – pp. 22-32.

2. Kosee D. (2008), “Mistse pravovoho rezhymu opodatkuvannia ofshornoj terytorii u sferi rehuliuвання ekonomichnykh vidnosyn”, *Chasopys of Kyiv Law University*, vol. 1, pp. 86-89.

3. Sheremetynska O.V. (2016), “Vplyv ofshornykh zon na ekonomiku Ukrainy”, *The Economic Space*, vol. 105, pp. 58-66.

4. McCann H. Offshore Finance/ H. McCann. – Cambridge: Cambridge University Press, 2006. – pp. 8-18.

5. Peshko A.V. (2016), “Ofshorni biznes yak skladova svitovoi ekonomiky”, *Economy and Entrepreneurship*, vol. 3, pp. 233-236.

6. Bondarenko O.O. (2009), “Znachennia kompetentnosti personalu u protsesi vprovadzhennia systemy menedzhmentu yakosti”, *Ekonomika ta derzhava*, vol. 4, pp. 70-72.

7. Volkova Y.A. (2010), “Rozvytok ofshornykh tsentriv u systemi mizhnarodnoho biznesu”, *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini*, vol. 1, pp. 43-48.

8. Vornavskyi N.V. (2009), “Kharakterni rysy ofshornykh zon: Ekonomika i biznes”, *Economy and Business*, vol. 4, pp. 43-45.

9. Karlin M.I. and Borysiuk O.V. (2016), “Finansovi ofshory: navch. posib. dlia stud. VNZ III–IV rivniv akredytatsii”, *Vezha-Druk*, Lutsk, Ukraine.

10. “Kakie otrasli bolshe vseho ispolzuiut offshory”, [Online]. – available at: <http://www.vestifinance.ru/infographics/2984>.

Стаття надійшла до редакції 03.05.2018 р.